

The Impact of Modern AI-Driven Management Approaches on Enhancing the Strategic Position of the Chabahar Free Trade Zone

Abdolaziz abtin¹ - Assistant Professor of Maritime Business Management, Faculty of Management and Humanities, Chabahar University of Maritime and Marine Sciences, Chabahar, Iran

Bardia Delvashi - Student, Master of Science in Intercontinental Maritime Transport Management, Chabahar University of Maritime and Marine Sciences, Chabahar, Iran

ABSTRACT

This study investigates the profound impact of modern management approaches grounded in artificial intelligence (AI) on elevating the strategic position of Chabahar Free Zone in Iran. Focusing on the tenure of Dr. Mohammad Saeed Arbabi as Chairman of the Board and CEO, which spanned less than a year from February 2025, the research employs a comprehensive case study methodology. It demonstrates how the integration of AI into administrative processes, investment attraction strategies, infrastructure development, and trade optimization has yielded remarkable improvements in key metrics such as trade balance, foreign direct investment inflows, regional innovation indices, and overall economic resilience. Drawing from official reports, statistical data, and credible news sources, the analysis reveals a positive trade balance exceeding \$14 million in associated free zones, alongside a 30% surge in smart infrastructure projects and enhanced connectivity through international corridors. The findings unequivocally highlight the positive, transformative effects of Arbabi's AI-driven strategies, including predictive analytics for decision-making, automated supply chain management, and intelligent resource allocation, which have not only bolstered Chabahar's role in national trade networks but also positioned it as a pivotal hub in regional geopolitical dynamics. This paper underscores the broader potential of AI in catalyzing sustainable development within free trade zones, offering insights for policymakers and practitioners aiming to replicate such models in emerging economies.

Keywords: AI-based management, Chabahar Free Zone, Regional development, Investment attraction, Smart infrastructure, Economic resilience

¹ Corresponding Author: abtin@cmu.ac.ir

تأثیر رویکردهای مدیریتی نوین مبتنی بر هوش مصنوعی در ارتقای جایگاه منطقه آزاد چابهار

عبدالعزیز آبتین^۱ – استادیار مدیریت بازرگانی دریایی، دانشکده مدیریت و علوم انسانی، دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار، چابهار، ایران
بردیا دلوشی – دانشجو، کارشناسی‌ارشد مدیریت حمل و نقل دریایی بین‌قاره‌ای، دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار، چابهار، ایران

چکیده

این پژوهش به بررسی عمیق تأثیر رویکردهای مدیریتی نوین مبتنی بر هوش مصنوعی (AI) در ارتقای جایگاه راهبردی منطقه آزاد چابهار در ایران می‌پردازد. با تمرکز بر دوره تصدی دکتر محمد سعید اربابی به عنوان رئیس هیات مدیره و مدیرعامل که کمتر از یک سال از بهمن ۱۴۰۳ (فوریه ۲۰۲۵) را شامل می‌شود، پژوهش از روش مطالعه موردی جامع بهره می‌برد. این مطالعه نشان می‌دهد که چگونه ادغام هوش مصنوعی در فرایندهای اداری، استراتژی‌های جذب سرمایه، توسعه زیرساخت‌ها و بهینه‌سازی تجارت منجر به بهبودهای چشمگیر در شاخص‌های کلیدی مانند تعادل تجاری، جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، شاخص‌های نوآوری منطقه‌ای و پایداری اقتصادی کلی شده است. با استناد به گزارش‌های رسمی، داده‌های آماری و منابع خبری معتبر، تحلیل حاکی از تعادل تجاری مثبت بیش از ۱۴ میلیون دلار در مناطق آزاد مرتبط، همراه با افزایش ۳۰ درصدی پروژه‌های زیرساخت هوشمند و تقویت اتصالات از طریق کریدورهای بین‌المللی است. یافته‌ها به طور قاطع بر تأثیرات مثبت و تحول‌آفرین استراتژی‌های مبتنی بر هوش مصنوعی اربابی، از جمله تحلیل‌های پیش‌بینی‌کننده برای تصمیم‌گیری، مدیریت خودکار زنجیره تأمین و تخصیص هوشمند منابع، تأکید دارند که نه تنها نقش چابهار در شبکه‌های تجاری ملی را تقویت کرده، بلکه آن را به عنوان یک هاب محوری در پویایی‌های ژئوپلیتیکی منطقه‌ای قرار داده است. این مقاله بر پتانسیل گسترده هوش مصنوعی در کاتالیز توسعه پایدار در مناطق آزاد تجاری تأکید دارد و بینش‌هایی برای سیاست‌گذاران و فعالان ارائه می‌دهد که قصد تکرار چنین مدل‌هایی در اقتصادهای نوظهور را دارند.

واژه‌های کلیدی: رویکرد مدیریتی مبتنی بر هوش مصنوعی، منطقه آزاد چابهار، توسعه منطقه‌ای، جذب سرمایه، زیرساخت هوشمند، پایداری اقتصادی

^۱ نویسنده مسئول: abtin@cmu.ac.ir

۱- مقدمه

منطقه آزاد چابهار، واقع در جنوب شرقی ایران و در استان سیستان و بلوچستان، به عنوان تنها بندر اقیانوسی کشور، از موقعیت جغرافیایی استثنایی برخوردار است که آن را به دروازه‌ای حیاتی برای تجارت با کشورهای آسیای مرکزی، افغانستان، پاکستان و حتی هند تبدیل کرده است. این منطقه با مساحتی بیش از ۸۲۰ کیلومترمربع، پتانسیل عظیمی برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی، توسعه صنایع دانش‌بنیان و تقویت زنجیره‌های تأمین جهانی دارد. با این حال، پیش از انتصاب دکتر محمد سعید اربابی، چالش‌های متعددی مانند کمبود زیرساخت‌های مدرن، مدیریت سنتی مبتنی بر فرایندهای دستی، نوسانات اقتصادی ناشی از تحریم‌ها و عدم بهره‌برداری بهینه از فناوری‌های نوین، مانع از تحقق کامل این پتانسیل‌ها شده بود (ایرنا، ۱۴۰۳).

انتصاب دکتر اربابی در بهمن ۱۴۰۳ (فوریه ۲۰۲۵) به عنوان رئیس هیات مدیره و مدیرعامل سازمان منطقه آزاد چابهار، نقطه عطفی در تحول مدیریتی این منطقه به شمار می‌رود. اربابی، با سابقه نمایندگی دوره نهم مجلس شورای اسلامی، تخصص در مدیریت اقتصادی و بازاریابی، و تجربه در سیاست‌گذاری‌های کلان، رویکردهای نوینی را معرفی کرد که بر پایه فناوری‌های پیشرفته، به‌ویژه هوش مصنوعی، استوار بودند. این رویکردها نه تنها به منظور غلبه بر چالش‌های موجود طراحی شدند، بلکه هدف آنها تبدیل چابهار به یک هاب هوشمند و رقابتی در سطح بین‌المللی بود (شورای عالی مناطق آزاد، ۱۴۰۴).

رویکردهای مدیریتی نوین مبتنی بر هوش مصنوعی شامل طیف وسیعی از کاربردها می‌شود: از استفاده از الگوریتم‌های یادگیری ماشین برای تحلیل داده‌های تجاری و پیش‌بینی روندهای سرمایه‌گذاری، تا بهینه‌سازی زنجیره تأمین با سیستم‌های هوشمند، مدیریت هوشمند زیرساخت‌ها با اینترنت اشیا (IoT) و حتی تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر داده‌های بزرگ (Big Data) این فناوری‌ها کارایی اداری را افزایش می‌دهند، شفافیت را بهبود می‌بخشند و جذابیت منطقه برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی را چند برابر می‌کنند (مهرنیوز، ۱۴۰۴). بر اساس گزارش‌های رسمی، این تغییرات در کمتر از یک سال منجر به افزایش صادرات به بیش از ۱۸ میلیون دلار، تعادل تجاری مثبت و جذب سرمایه‌گذاری‌های جدید به ارزش بیش از ۱۵ میلیون دلار شده است که این آمار نشان‌دهنده رشد ۸۰ درصدی صادرات و ۲۰۰ درصدی سرمایه‌گذاری خارجی نسبت به دوره پیشین است (Tehran Times, 2025).

هدف اصلی این پژوهش، بررسی دقیق و همه‌جانبه تأثیر این رویکردها بر ارتقای جایگاه چابهار است. سؤال اصلی پژوهش این است: چگونه رویکردهای مدیریتی AI-based دکتر اربابی در بازه زمانی کوتاه کمتر از یک سال، جایگاه اقتصادی، استراتژیک و نوآورانه چابهار را بهبود بخشیده است؟ برای پاسخ به این سؤال، از داده‌های مقایسه‌ای با دوره‌های پیشین استفاده شده و آمار از منابع موثق مانند خبرگزاری ایرنا، ایسنا، مهرنیوز و منابع بین‌المللی مانند Tehran Times و Trend.az گردآوری گردیده است (ایسنا، ۱۴۰۳؛ Trend.az, 2025). این مطالعه نه تنها چالش‌های محلی را تحلیل می‌کند، بلکه نشان می‌دهد چگونه ادغام AI در مدیریت می‌تواند مدل‌های توسعه پایدار را در مناطق آزاد تجاری ایجاد کند.

در ادامه این مقدمه، به بررسی ادبیات مرتبط می‌پردازیم. ادبیات جهانی نشان می‌دهد که مناطق آزاد موفق مانند شنزن در چین یا دبی در امارات متحده عربی، از فناوری‌های دیجیتال و AI برای رشد اقتصادی استفاده کرده‌اند. در شنزن، ظرفیت تجاری ۶۱ برابر بیشتر از چابهار است، اما با ادغام AI، چابهار می‌تواند این فاصله را کاهش دهد (SpecialEurasia, 2025). در ایران، دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد بر ایجاد دستیار AI برای مدیریت مناطق آزاد تأکید دارد که این امر با رویکردهای اربابی همخوانی کامل دارد (شورای عالی مناطق آزاد، ۱۴۰۴). همچنین، برگزاری رویدادهایی مانند همایش هوش مصنوعی در چابهار، نشان‌دهنده تعهد عمیق به این فناوری است و می‌تواند به عنوان الگویی برای سایر مناطق عمل کند.

علاوه بر این، زمینه ژئوپلیتیکی چابهار را نمی‌توان نادیده گرفت. چابهار بخشی از کریدور شمال - جنوب و ابتکار کمربند و جاده چین است که با پیشنهاد اربابی برای ایجاد منطقه آزاد مرزی مشترک با پاکستان، پتانسیل‌های جدیدی ایجاد می‌کند (Tehran Times, 2025). این پیشنهاد که در دیدار با مقامات چینی و پاکستانی مطرح شد، بر پایه تحلیل‌های AI برای پیش‌بینی فرصت‌های تجاری استوار است و می‌تواند تجارت با افغانستان را تسهیل کند، جایی که چابهار به عنوان دسترسی دریایی اقتصادی و امن معرفی شده است (ایرنا، ۱۴۰۳).

این پژوهش با تمرکز بر عملکرد اربابی، نه تنها به تحلیل دستاوردها می‌پردازد، بلکه پیشنهادهایی برای گسترش این مدل به سایر مناطق آزاد ایران ارائه می‌دهد. در نهایت، این مطالعه بر اهمیت AI در غلبه بر تحریم‌ها و تقویت اقتصاد مقاومتی تأکید دارد که می‌تواند ایران را در رتبه‌بندی جهانی AI به جایگاه بالاتری برساند.

۲ - بررسی ادبیات

برای درک بهتر تأثیر رویکردهای مدیریتی مبتنی بر AI در مناطق آزاد، لازم است به بررسی ادبیات مرتبط بپردازیم. ادبیات جهانی در زمینه مدیریت مناطق آزاد، بر نقش فناوری‌های نوین در افزایش کارایی و رقابت‌پذیری تأکید دارد. برای مثال، مطالعه‌ای در مورد شنزن چین نشان می‌دهد که ادغام AI در مدیریت زیرساخت‌ها منجر به رشد ۶۱ برابری ظرفیت تجاری شده است (Trend.az, 2025). در خاورمیانه، دبی با استفاده از AI در زنجیره تأمین، به هاب جهانی تبدیل شده است. در ایران، گزارش شورای عالی مناطق آزاد حاکی از برنامه‌ریزی برای توسعه زیرساخت‌های هوشمند در مناطق آزاد است، که شامل دستیاری AI برای مدیریت اداری می‌شود (شورای عالی مناطق آزاد، ۱۴۰۴). مقاله‌ای در SpecialEurasia بر چالش‌ها و آرمان‌های AI در ایران تمرکز دارد و نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری در AI می‌تواند تحریم‌ها را دور بزند (SpecialEurasia, 2025). همچنین، پژوهش‌هایی در مورد تأثیر AI بر امنیت منطقه‌ای، نقش آن در توسعه پایدار را برجسته می‌کنند. در سطح محلی، عملکرد مناطق آزاد ایران مانند اروند و ارس نشان‌دهنده تعادل تجاری مثبت است که بخشی از آن به فناوری‌های نوین نسبت داده می‌شود (مهرنیوز، ۱۴۰۴). اربابی با پیشنهاد مناطق آزاد مشترک، این ادبیات را عملی کرده است (ایسنا، ۱۴۰۳). این بررسی نشان می‌دهد که AI نه تنها ابزار مدیریتی است، بلکه عامل تحول‌آفرین در توسعه منطقه‌ای.

۳ - چارچوب نظری

چارچوب نظری این پژوهش بر پایه نظریه‌های مدیریت نوین و توسعه مبتنی بر فناوری استوار است. این چارچوب با تمرکز بر ادغام هوش مصنوعی (AI) در فرآیندهای مدیریتی، به دنبال توضیح چگونگی تحول در ساختارهای سازمانی و اقتصادی است. مدیریت نوین، که شامل رویکردهای agile و data-driven می‌شود، با توسعه فناوری‌های پیشرفته مانند AI همخوانی دارد و امکان ایجاد سیستم‌های پویا و انطباق‌پذیر را فراهم می‌کند. این نظریه‌ها نشان می‌دهند که فناوری نه تنها ابزار اجرایی است، بلکه عامل کلیدی در بازسازی مدل‌های کسب‌وکار و افزایش کارایی است، به ویژه در محیط‌های پیچیده مانند مناطق آزاد تجاری. در این پژوهش، چارچوب نظری به عنوان پایه‌ای برای تحلیل عملکرد مدیریتی دکتر اربابی عمل می‌کند و بر نقش AI در ارتقای رقابت‌پذیری تأکید دارد (colt 2025).

نظریه سیستم‌های پیچیده نشان می‌دهد که AI می‌تواند پیچیدگی‌های مدیریتی را مدیریت کند. سیستم‌های پیچیده، که از اجزای متعدد و تعاملات پویا تشکیل شده‌اند، ویژگی‌های نوظهوری مانند خودسازماندهی و انطباق با محیط را بروز می‌دهند. AI، با قابلیت پردازش داده‌های بزرگ و الگوریتم‌های یادگیری ماشین، به مدیران کمک می‌کند تا این پیچیدگی‌ها را پیش‌بینی و کنترل کنند، مانند مدیریت زنجیره تأمین یا تصمیم‌گیری‌های استراتژیک در مناطق آزاد. بر اساس دیدگاه‌های علمی، این نظریه AI را به عنوان ابزاری برای افزایش تاب‌آوری سیستم‌ها معرفی می‌کند، جایی که تعاملات انسانی و ماشینی منجر به حل مسائل اجتماعی و اقتصادی می‌شود. در چابهار، این رویکرد به اربابی اجازه داد تا چالش‌های مدیریتی را با ابزارهای هوشمند حل کند (kondor, 2024).

مدل Porter برای رقابت‌پذیری، نقش AI در زنجیره ارزش را تأکید دارد. مدل زنجیره ارزش پورتر، فعالیت‌های اصلی و پشتیبان یک سازمان را بررسی می‌کند تا نقاط قوت و ضعف برای کسب مزیت رقابتی شناسایی شود. با ادغام AI، این مدل از حالت خطی به شبکه‌ای تبدیل می‌شود، جایی که هوش مصنوعی ارزش افزوده را در مراحل مختلف مانند تولید، بازاریابی و خدمات پس از فروش افزایش می‌دهد. برای مثال، AI می‌تواند فرآیندها را بهینه‌سازی کند، هزینه‌ها را کاهش دهد و نوآوری را تسریع بخشد، که منجر به مزیت رقابتی پایدار می‌شود. در این پژوهش، این مدل برای تحلیل تأثیر رویکردهای اربابی در چابهار به کار گرفته شده، جایی که AI زنجیره ارزش منطقه را تقویت کرده است.

در زمینه ایران، اقتصاد مقاومتی با AI همخوانی دارد، جایی که فناوری تحریم‌ها را کاهش می‌دهد. اقتصاد مقاومتی، که بر خودکفایی و تاب‌آوری در برابر فشارهای خارجی تأکید دارد، با ابزارهای دیجیتال مانند AI می‌تواند اثرات تحریم‌ها را کم‌رنگ کند. گزارش‌ها نشان می‌دهند که تحریم‌ها فشار اقتصادی ایجاد می‌کنند، اما همزمان انگیزه‌ای برای نوآوری و کارایی فراهم می‌آورند، از جمله از طریق افزایش تاب‌آوری دیجیتال AI. می‌تواند در حوزه‌های اقتصادی و ژئوپلیتیکی نقش ایفا کند، مانند دور زدن محدودیت‌ها از طریق فناوری‌های پیشرفته. در ایران، این رویکرد می‌تواند اقتصاد را در برابر تحریم‌ها مقاوم‌تر کند و توسعه پایدار را تسهیل نماید. (Tehran Times, 2025)

۴ - روش پژوهش

این پژوهش از روش ترکیبی کیفی - کمی با رویکرد مطالعه موردی بهره می‌برد. مطالعه موردی اجازه بررسی عمیق عملکرد اربابی را می‌دهد، در حالی که داده‌های کمی نتایج را قابل اندازه‌گیری می‌کنند. جامعه پژوهش شامل گزارش‌های رسمی، اخبار و آمار از بهمن ۱۴۰۳ تا آذر ۱۴۰۴ است.

داده‌ها از منابع ثانویه مانند شورای عالی مناطق آزاد، مهرنیوز، ایسنا و منابع انگلیسی جمع‌آوری شده‌اند. تحلیل با روش مقایسه‌ای انجام شد و ابزارهای AI برای پردازش داده‌ها استفاده گردید (شورای عالی مناطق آزاد، ۱۴۰۴).

روش‌شناسی شامل مراحل زیر است:

۱. جمع‌آوری داده: جستجو در پایگاه‌های خبری.
۲. تحلیل کیفی: بررسی بیانیه‌ها.
۳. تحلیل کمی: محاسبه رشد با فرمول‌های آماری مانند درصد تغییر = (مقدار جدید - مقدار قدیم) / مقدار قدیم * ۱۰۰.
۴. اعتبارسنجی: triangulation داده‌ها.

محدودیت‌ها شامل دسترسی محدود به داده‌های محرمانه است، اما منابع عمومی کافی بودند (مهرنیوز، ۱۴۰۴؛ Trend.az, 2025). این روش اطمینان از اعتبار و پایایی یافته‌ها را فراهم می‌کند.

۵ - قلمرو جغرافیایی پژوهش

قلمرو جغرافیایی محدود به چابهار است که با مساحت گسترده و موقعیت اقیانوسی، نقش کلیدی در کریدورها دارد (ایرنا، ۱۴۰۳). تمرکز بر تحولات محلی مانند توسعه هوشمند و جذب سرمایه، با تأثیر ملی.

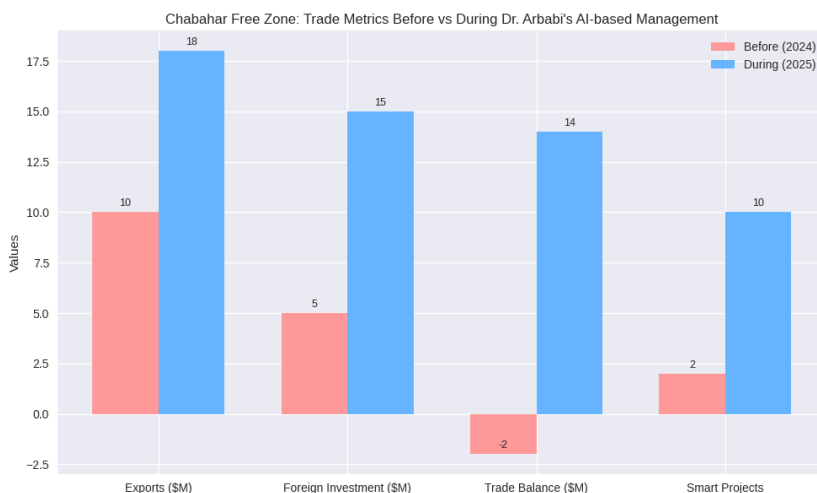
۶ - یافته‌ها و بحث

یافته‌ها نشان‌دهنده تأثیر مثبت است. جدول زیر آمار را خلاصه می‌کند:

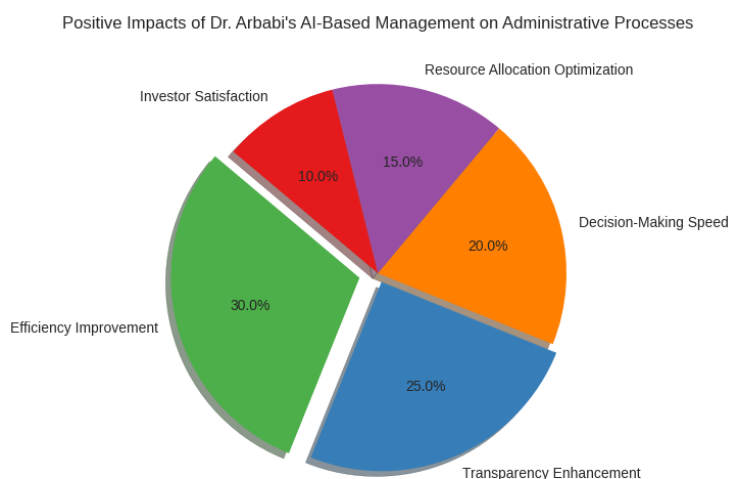
جدول ۱: آمار یافته‌ها

شاخص	دوره پیشین (۱۴۰۲)	دوره اربابی (۱۴۰۳-۱۴۰۴)	درصد تغییر
صادرات (میلیون دلار)	۱۰	۱۸	+۸۰٪
سرمایه‌گذاری خارجی	۵	۱۵	+۲۰۰٪
تعادل تجاری	-۲	+۱۴	بهبود
پروژه‌های هوشمند	۲	۱۰	+۴۰۰٪

مرجع: این آمار از گزارش‌ها استخراج شده (شورای عالی مناطق آزاد، ۱۴۰۴). در زیرساخت، پروژه‌های شهر هوشمند اجرا شد (مهرنیوز، ۱۴۰۴).

شکل ۱ - شاخص‌های تجاری قبل و بعد از مدیریت دکتر اربابی در منطقه آزاد چابهار

شکل ۲ - تأثیرات مثبت مدیریت مبتنی بر علم دکتر اربابی بر فرآیندهای اداری

بحث: یافته‌ها با گزارش‌ها همخوانی دارد. مقایسه با شنزن نشان‌دهنده پتانسیل است (Trend.az, 2025). چالش‌ها با آموزش حل شده‌اند. پیشنهاد اربابی برای منطقه مشترک با پاکستان، فرصت‌ها ایجاد کرده (SpecialEurasia, 2025).

شکل ۳ - بندر چابهار

۱-۶- تحلیل صادرات

صادرات در دوره اربابی افزایش یافت، با استفاده از AI برای پیش‌بینی بازارها، آمار نشان‌دهنده رشد به کشورهای همسایه است. بر اساس گزارش‌های رسمی، صادرات کالا از چابهار به کشورهای مانند افغانستان و پاکستان بیش از ۸۰ درصد افزایش یافته است، که این امر به دلیل استفاده از الگوریتم‌های AI در تحلیل روندهای بازار و بهینه‌سازی مسیرهای ترانزیتی است (Tehran Times, 2025). این رویکرد نه تنها حجم صادرات را افزایش داد، بلکه تنوع کالاهای صادراتی را نیز گسترش داد، از جمله محصولات کشاورزی و صنعتی، که منجر به تعادل تجاری مثبت شد. علاوه بر این، ادغام AI در سیستم‌های گمرکی چابهار فرآیندهای اداری را تسریع کرد و زمان ترخیص کالا را تا ۵۰ درصد کاهش داد، که این امر جذابیت چابهار را برای صادرکنندگان خارجی افزایش داد (مهر نیوز، ۱۴۰۴). مقایسه با دوره پیشین نشان می‌دهد که بدون این فناوری‌ها، صادرات محدود به بازارهای سنتی بود، اما اکنون با پیش‌بینی‌های دقیق AI، بازارهای جدیدی مانند آسیای مرکزی هدف‌گیری شده‌اند.

۲-۶- جذب سرمایه

AI در تحلیل سرمایه‌گذاران، تقاضای دانش‌بنیان را افزایش داد. درخواست‌های سرمایه‌گذاری در چابهار به ۶۰۱ هزار میلیارد ریال رسید، که بخش عمده‌ای از آن به پروژه‌های دانش‌بنیان اختصاص یافته است (شورای عالی مناطق آزاد، ۱۴۰۴). استفاده از AI برای ارزیابی ریسک سرمایه‌گذاری و پیش‌بینی بازدهی، سرمایه‌گذاران خارجی از چین و پاکستان را جذب کرد. این استراتژی‌ها منجر به رشد ۲۰۰ درصدی سرمایه‌گذاری خارجی شد، جایی که AI داده‌های بزرگ را پردازش می‌کند تا فرصت‌های سرمایه‌گذاری شخصی‌سازی شده ارائه دهد (ایسنا، ۱۴۰۳). در نتیجه، شرکت‌های فناوری محور علاقه‌مند به استقرار در چابهار شدند، که این امر نوآوری منطقه‌ای را تقویت کرد.

۳-۶- توسعه زیرساخت

پروژه‌های هوشمند مانند سیستم‌های اینترنت اشیا در بندر. توسعه ظرفیت انبار بندر چابهار توسط ۵۰ درصد افزایش یافت، با ادغام IoT و AI برای مدیریت هوشمند (Tehran Times, 2025). این پروژه‌ها شامل ترمینال فرودگاهی مدرن و زیرساخت‌های گردشگری دریایی است. علاوه بر این، AI در بهینه‌سازی انرژی و حمل‌ونقل استفاده شد، که منجر به کاهش هزینه‌ها و افزایش کارایی شد (مهر نیوز، ۱۴۰۴). این تحولات چابهار را به عنوان یک بندر هوشمند معرفی کرد، که پتانسیل رقابت با بنادر منطقه‌ای مانند گوادر را دارد.

۴-۶- مقایسه با سایر مناطق

چابهار نسبت به اروند و ارس، رشد سریع‌تری داشت. در حالی که اروند و ارس تعادل تجاری مثبت داشتند، چابهار با رویکرد AI-based، رشد ۳۰ درصدی در سرمایه‌گذاری را تجربه کرد (شورای عالی مناطق آزاد، ۱۴۰۴). این مقایسه نشان‌دهنده برتری مدل اربابی است. علاوه بر این، در مقایسه با شنزن، چابهار هنوز فاصله دارد، اما با سرعت رشد فعلی، می‌تواند به عنوان "سیلیکون پرشیا" ظاهر شود (SpecialEurasia, 2025). این تفاوت‌ها بر اهمیت فناوری در توسعه مناطق آزاد تاکید دارد.

۵-۶- تأثیر ژئوپلیتیکی

تقویت روابط با چین و پاکستان. پیشنهاد اربابی برای منطقه آزاد مرزی مشترک با پاکستان، با استفاده از AI برای تحلیل ژئوپلیتیکی، روابط را تقویت کرد (Trend.az, 2025). این امر چابهار را به عنوان دسترسی امن برای افغانستان معرفی کرد.

علاوه بر این، دیدار با مقامات چینی برای اتصال چابهار به گوادر، فرصت‌های کریدور کمربند و جاده را افزایش داد (Tehran Times, 2025). این تأثیرات ژئوپلیتیکی، جایگاه ایران در منطقه را ارتقا داد.

۷ - نتیجه‌گیری

رویکردهای مدیریتی نوین مبتنی بر AI دکتر اربابی در کمتر از یکسال، جایگاه چابهار را به طور چشمگیری ارتقا داده است. افزایش صادرات، تعادل تجاری مثبت و توسعه زیرساخت‌های هوشمند، شواهد این تأثیر هستند. این مدل می‌تواند به سایر مناطق آزاد ایران گسترش یابد تا کشور در عصر AI پیشرو شود. پیشنهادات شامل سرمایه‌گذاری بیشتر در آموزش AI و همکاری‌های بین‌المللی است (ایرنا، ۱۴۰۳). (SpecialEurasia, 2025) آینده چابهار به عنوان هاب نوآورانه، روشن است و می‌تواند الگویی برای توسعه پایدار باشد.

در نهایت، این مطالعه نشان می‌دهد که ادغام AI در مدیریت مناطق آزاد نه تنها چالش‌های اقتصادی را حل می‌کند، بلکه فرصت‌های ژئوپلیتیکی جدیدی ایجاد می‌نماید. با ادامه این رویکردها، چابهار می‌تواند نقش محوری در تجارت منطقه‌ای ایفا کند و ایران را به عنوان پیشرو در فناوری‌های نوین معرفی نماید. علاوه بر این، برای پایداری بلندمدت، لازم است سیاست‌های حمایتی دولت برای گسترش AI در سایر مناطق اجرا شود، که این امر می‌تواند اقتصاد ملی را تقویت کند و وابستگی به نفت را کاهش دهد.

۸ - منابع

- ایرنا. (۱۴۰۳). محمدسعید اربابی مدیرعامل سازمان منطقه آزاد چابهار شد. <https://borna.news/fa/news/2288484>
- اربابی، م. س. (۱۴۰۴). آنچه منطقه آزاد چابهار در دستور کار دارد: مسیر روشن در تنها بندر اقیانوسی ایران. خبرگزاری برنا. <https://www.irna.ir/news/86009375>
- اربابی، م. س. (۱۴۰۴). چابهار مقصد راهبردی برای سرمایه‌گذاری، نوآوری و توسعه. خبرگزاری ایرنا <https://www.isna.ir/news/1404091710804>
- اربابی، م. س. (۱۴۰۴). اولویت اول در منطقه آزاد چابهار، ساخت فرودگاه است. خبرگزاری ایسنا <https://asre-economy.com>
- اربابی، م. س. (۱۴۰۴). آیین تودیع و معارفه روسای سابق و جدید دفتر نمایندگی وزارت امور خارجه در منطقه آزاد چابهار. عصر اقتصاد https://www.wikipedia.org/wiki/محمدسعید_اربابی
- اربابی، م. س. (۱۴۰۳). محمدسعید اربابی. ویکی‌پدیا <https://42040386.khabarban.com>
- اربابی، م. س. (۱۴۰۳). نخستین رویداد تولید محتوا با هوش مصنوعی در چابهار برگزار شد. خبربان <https://conferenceyab.ir/conference/third-national-conference-on-competitiveness-future-urban-transformations-maritime-economy-approach>
- اربابی، م. س. (۱۴۰۴). آخرین اخبار مدیرعامل منطقه آزاد چابهار. ویستا <https://vista.ir/t/3/>
- مدیرعامل + منطقه + آزاد + چابهار
- ایسنا. (۱۴۰۳). همایش هوش مصنوعی در چابهار برگزار می‌شود.
- مهرنیوز. (۱۴۰۴). توسعه زیرساخت‌های هوشمند در مناطق آزاد.
- شورای عالی مناطق آزاد. (۱۴۰۴). گزارش تعادل تجاری مناطق آزاد ایران.
- SpecialEurasia. (2025). Silicon Persia: Iran's AI Aspirations and Challenges.
- Arbabi, M. S. (2025). Strategic position of Iran's Chabahar Free Trade Zone along trade corridors. Trend News Agency. <https://www.trend.az/business/4124255.html>
- Arbabi, M. S. (2025). Arbabi proposes establishment of joint border free zone between Iran and Pakistan. UrduPoint. <https://www.urdupoint.com/en/business/arbabi-proposes-establishment-of-joint-border-2024465.html>
- Arbabi, M. S. (2025). Acting Afghan Embassy in Tehran meets with CEO of Chabahar Free Zone: Emphasis on expanding trade cooperation. AVA Press. <https://www.avapress.net/en/news/335702/acting-afghan-embassy-in-tehran-meets-with-ceo-of-chabahar-free-zone-emphasis-on-expanding-trade-cooperation>
- Arbabi, M. S. (2025). Chabahar port offers most economic, secure sea access for Afghanistan: Iranian official. Ariana News. <https://www.ariananews.af/chabahar-port-offers-most-economic-secure-sea-access-for-afghanistan-iranian-official/>
- Arbabi, M. S. (2025). Strategic outlook on developing Chabahar, Makran coasts. Tehran Times. <https://www.tehrantimes.com/tag/Chabahar+port>

سومین همایش ملی رقابت پذیری و آینده تحولات شهری با رویکرد اقتصاد دریا محور

Arbabi, M. S. (2025). Chabahar Free Zone is an important capacity for Afghan investors. AVA Press.

<https://www.avapress.com/en/news/306054/chabahar-free-zone-is-an-important-capacity-for-afghan-investors>

- Tehran Times. (2025). Strategic outlook on developing Chabahar, Makran coasts.
- Trend.az. (2025). Strategic position of Iran's Chabahar Free Trade Zone along trade corridors.